

Protokoll fört vid enskild föredragning

Utbildnings- och kulturavdelningen
Kulturbyrån, U3

Beslutande
Minister
Annika Hambrudd

Föredragande
Kulturchef
Jan-Ole Lönnblad

Justerat
Omedelbart

Nr 4

Ålands kulturdelegations handlingsplan 2023.

ÅLR 2023/491

4 U3

Ålands kulturdelegations handlingsplan (KUD 2022/313) antecknades för kännedom.
Bilaga 1, U323E3.

Nr 5

Ålands kulturdelegations kulturpolitiska

PM.

ÅLR 2020/9441

5 U3

Konstaterades att Ålands kulturdelegation har utarbetat förslag till innehåll i ett kommande kulturpolitiskt program. Detta i enlighet med det uppdrag som landskapsregeringen har givit kulturdelegationen (KUD 2020/291). Beslöts att kulturdelegationens förslag inkluderas i det fortsatta arbetet med det kulturpolitiska programmet. Bilaga 2, U323E3.

Nr 6

Tillsättande av arbetsgrupp för
landskapsfinansieringen av
Medborgarinstitutet, kompletterande
beslut.

ÅLR 2021/8512

6 U3

Den 18 februari 2022 tillsatte landskapsregeringen en arbetsgrupp med uppgift att utarbeta ett förslag till avtal med Mariehamns stad angående landskapsfinansieringen av medborgarinstitutets kursverksamhet. Beslöts som en komplettering till tillsättandet att arbetsgruppen beviljas mötesarvoden och resekostnader i enlighet med landskapets kommittéreglemente.

Handlingsplan 2023

ÅLANDS KULTURDELEGATION

ÅLANDS KULTURDELEGATION

HANDLINGSPLAN FÖR 2023

Ålands kulturdelegation är en myndighet underställd landskapsregeringen. Kulturdelegationens uppgift är att stöda och utveckla åländskt kulturliv, bland annat genom att fördela verksamhets- och projektstöd samt stipendier ur penningautomatmedel. Kulturdelegationens verksamhetsområde utgörs av kultursektorn så som den beskrivs i gällande kulturpolitiska program

- Konstarterna
- Kulturarvet
- Mediekultur så som film och digital kultur
- Bildningssträvandena

Undantag utgör bibliotekssektorn och landskapsregeringens egen kulturarvsförvaltning. Beträffande bildningsområdet delar kulturdelegationen ansvaret med utbildnings- och kulturavdelningens utbildningsbyrå så, att utbildningsbyrån ansvarar för bildningsarbete gällande skolorna inom bildningssektorn medan kulturdelegationen ansvarar för övrigt bildningsarbete.

Landskapsregeringen kan genom särskilda beslut ålägga kulturdelegationen att hantera även övriga ärenden med anknytning till kulturlivet.

Ålands kulturdelegations verksamhet ingår i utbildnings- och kulturavdelningens budgetanslag för Ålands kulturdelegation (BM 51010). Under verksamhetsåret budgeteras 42.000 euro för kulturdelegationens verksamhet. Anslaget avser täckande av möteskostnader inklusive arvoden, studieresor och annonsering. Kostnader för musik- och litteraturnämnden är inkluderade liksom inköp av litteratur och musik för nominering av nordiska priser. I anslaget ingår även köp av sekreterartjänster samt köp av residensverksamhet vid Källskär och Eckerö post- och tullhus.

Mål för 2023:

- **Fortsatt arbete med det kulturpolitiska programmet**

Landskapsregeringens avser att ta fram ett nytt kulturpolitiskt program. Programmet kommer att omfatta områdena kulturarv, allmän kultur samt kreativa näringar. Kulturdelegationen väljer inom sig en representant/-er att delta i framställningen av ett nytt kulturpolitiskt program.

- **Stöd och riktlinjer**

Behovet av ett smidigare ärendehanteringssystem för att effektivisera beredningen och verkställigheten av stödansökningar kvarstår. Frågan har lyfts i handläggargruppen för PAF-ansökningar som arbetar vidare med en gemensam lösning.

Kulturdelegationens satsning på kultur för barn och unga verkställs genom ett aktuellt avtal med Nordens Institut. Verksamheten inleds 2023.

Nytt stödprogram; Delegationen utformar riktlinjer för stöd till kultur i skolan att sökas av kommunerna. I budgetförslaget för år 2023 finns medel upptagna för att stimulera barn och

unga att prova på olika former av kultur- och konstaktiviteter. Stödet kan sökas av kommunerna och gäller grundskolan och förskolan.

Nytt stödprogram; Delegationen utformar, i samarbete med kulturmiljöenheten, riktlinjer för investeringsstöd till kulturhistoriskt värdefulla byggnader.

En allmän genomgång av aktuella riktlinjer för verksamhetsstöd, kultur- och arbetsstipendier samt projektstöd görs under året.

- **Gästbostadsverksamheten**

Riktlinjer för utökade stipendievistelser för lokala kulturarbetare under vinterhalvåret i Eckerö Post- och tullhus utarbetas. Till gästbostaden i Eckerö Post- och tullhus knyts fortsättningsvis en värd för gästande stipendiater.

- **Övrigt**

I enlighet tidigare ordnade seminarier inom kulturområdena musik och litteratur, ordnas ett seminarium kring bildkonst.

Delegationen utreder möjligheten till en fortsättning på skrivartävlingen som ordnades i kulturdelegationens regi under år 2021-22 med anledning av firandet av Åland 100.

År 2023 är det valår och med anledning av det arrangerar kulturdelegationen en kulturpolitisk diskussion.

På basis av en utvärdering av årets kulturgala beslutar kulturdelegationen om en Kulturgala 2024.

Delegationen sammanfattar sina erfarenheter från mandatperioden 2020-2023 i ett "testamente".

Ålands kulturdelegation

PROTOKOLLSUTDRAG

Nummer
15

Sammanträdesdatum
26.11.2020
kl. 15.30-17.00

Möte hölls digitalt

ÅLANDS
LANDSKAPSREGERING

01.12.2020

Närvarande

AHK-PS-LA-JA-SL-MH-SF
Jan-Ole Lönnblad, kulturchef

Frånvarande

Justerat

Ordförande

Anita Husell-Karlström
Anita Husell-Karlström

Föredragande

Yvonne Törneros
Yvonne Törneros

Protokollförare

Yvonne Törneros
Yvonne Törneros

Ärende/Dnr/Exp.

Beslut

Nr 97

T.v.å från den 4.11.2020:
Kulturpolitiskt PM.
KUD 2020/291

Beslöts att tillstålla Ålands landskapsregering kulturpolitiskt PM enligt bilaga 1.

Kulturdelegationen vill säkra fortsatt delaktighet i arbetet genom en eller flera representanter i eventuell arbetsgrupp.

Utdragets riktighet bestyrker: landskapsregeringen, den 1 december 2020

Monica Lindqvist
Kanslihandläggare

Kulturpolitiskt PM

Ålands kulturdelegation presenterar härmed ett PM kring kulturpolitiska prioriteringar att beakta i arbetet med ett nytt kulturpolitiskt program.

Alla vill förstå konst.
Varför inte också försöka förstå fågelsång?
Varför älskar man natten, blommorna,
allt runtomkring sig utan att försöka förstå.
Om de bara kunde inse att en konstnär
framför allt arbetar av nödvändighet,
att han själv bara är en obetydlig del
av världen och att man inte skall fästa
större vikt vid honom än vid mycket
annat man tilltalas av utan att
kunna förklara varför.
Folk som försöker förklara måleri
hoppas oftast i galen tunna.”
Pablo Picasso, 1935 (Mimers brunn)

Finansiering och styrning av kulturmedlen

PAF-anslag

Med anledning av de utmaningar som Åland har mött under Corona-pandemin med bl.a. sänkta intäkter och prognoser om sänkt fördelningsbart överskott för Ålands Penningautomatförening men även eventuella regleringar i riket på spelområdet, behöver landskapsregeringen ha en beredskap för krympande PAF-anslag.

Förslagsvis kan outnyttjade Paf-anslag som finns budgeterade under landskapets kulturbyrå överföras till det fördelningsbara anslaget och därigenom fylla på det fördelningsbara beloppet, istället för att återföras till landskapets allmänna pott.

Ökat samarbete

Riktlinjerna för stöd kan anpassas till att uppmuntra ett ökat samarbete mellan föreningar, både vad gäller administration, verksamhet och användandet av utrymmen för att på så sätt nyttja stödpengar på ett bättre sätt.

Föreningar kan inte med nuvarande stödregler ackumulera medel över tid.

Kommuner

För närvarande finns inget strukturerat återrapporteringssystem för beviljade landskapsandelar till kommunerna för kulturverksamhet, annat än biblioteksstatistik (lån och inköp). En genomgång av användningen av ”kulturandelarna” kan initiera en diskussion om hur landskapsandelarna ska användas. Möjligen kan även särskilda medel beviljas kommunerna för kulturprojekt och kreativa idéer.

Ersättning

Under en tid då många kulturupplevelser varit hänvisade till digital förmedling är det viktigt att hitta betallösningar som ersätter kulturarbetarna för sitt arbete när tillgången till digitala upplevelser är fri.

Kreativa näringar

Kulturdelegationen konstaterar att nuvarande riktlinjer för stöd behöver breddas så att systemet omfattar stöd för kulturella och kreativa näringar. Lösningar för stödmöjligheter bör framarbetas gemensamt och förvaltningsövergripande för kreativa näringar och innovationsarbete.

Kulturpolitik med regionalpolitiska "glasögon"

Kulturpolitiken har en viktig uppgift i det att se till att alla ålänningar oavsett var man bor, vilken bakgrund man har, eller om man har någon funktionsnedsättning får möjlighet att ta del av kultur och vara aktiv deltagare, vara med och skapa kultur.

Kulturarv och nya former

Musik, dans, scenkonst, hantverk, konsthantverk, båtbyggeri och museiverksamhet är verksamheter som sker både i landskapets regi och i föreningsregi. Till kulturbegreppet kommer nya uttryck och sätt att förmedla kultur, hit hör t.ex. spel- och programmering samt inspelning av pod-casts som behöver omfattas av rådande kulturpolitik.

Immateriellt kulturarv

Ett förtydligande av vem som ryms inom definitionen kulturutövare medför ökad tillgång till de kulturstöd som finns att söka. Kulturdelegationen vill lyfta fram bl.a. verksamheter inom området immateriellt kulturarv upp, dvs. kunskap och traditioner.

(**Immateriellt kulturarv** är sådant **kulturarv** som inte går att fysiskt ta på och som lever och överförs mellan människor, till exempel traditioner, handens och kroppens kunskaper, erfarenheter och kreativa uttryckssätt.)

Hållbarhet, hur möta visionen i hållbarhetsagendan?

Tillgänglighet och delaktighet

Begreppet "Leave no one behind" framfördes under ett nyligen arrangerat kunskaps- och utvecklingsseminarium på Åland. Vi behöver kulturupplevelser för att må bra, gemensamma upplevelser främjar den psykosociala hälsan.

Genom att värna om Ålands kulturmiljö och kulturarv men även genom att initiera spännande konstnärliga utsmyckningar och arkitektoniska miljöer upprätthålls Åland som en bra plats att bo på men även ett intressant besöksmål.

Ålands rika föreningsliv ger gott om tillfällen att själv vara aktiv skapare av kultur en möjlighet som landskapets utvecklings- och hållbarhetsagenda framhåller, dvs. att vi har utrymme att utvecklas och uttrycka våra åsikter och talanger, och att vi känner att vi behövs och hör till.

Kommunala bibliotek som mötesplats och förmedlare av information och kunskap och kultur

behöver säkras oberoende av eventuella kommunsammanslagningar.

Kunskapsutveckling, innovation och tillväxt, kulturella och kreativa näringar

Utbildning och kunskap

Utbildning och kunskap är en nyckel till utveckling och framgång. Fördjupning av kunskaper och en möjlighet att nischa sig, är något som krävs för ökad synlighet inom många områden.

Samarbetsformer mellan högskolan på Åland och till exempel Ålands musikinstitut med kreativa lösningar inom specifika områden som musik och teknik kan leda till synergieffekter som streamade konserter eller utbildningar på distans. Genom att involvera samarbeten mellan företag och konstnärer/kulturarbetare i utbildningsutbudet kan kreativa lösningar och produktutveckling bli ett resultat.

Ett utbildningssystem som omfattar kulturområdet kan locka studeranden till Åland, vilket i sin tur ger kvalificerade arbetsplatser med spetskompetens.

Kulturdelegationen lyfter även fram möjligheten att satsa på att utveckla läroplansbaserad utbildning inom olika kulturområden som möjliggör vidare studier. En utveckling av Ålands musikinstituts verksamhetsområde kan vara en början (se även rubriken barns och ungas rätt till kultur)

Utvecklingen av sommarkurser i Ålands Folkhögskolas regi som lockar ett brett deltagande är andra insatspunkter, tillika som en utvidgning av lärlingsutbildningar inom olika kulturområden.

Administrativ kulturcentral

Ålands kulturdelegation konstaterar att frågan om en kulturcentral har varit återkommande under öppna diskussionstillfällen som arrangerats kring kulturpolitik. Ett kulturforum där samarbeten mellan aktörer inom tredje sektorn kunde organiseras som ett slags kulturandelslag som tillhandahåller expertis kring administrativa och ekonomiska frågor men som även kan ansvara för utbildningsservice.

Kulturcentralen kan vara en operativ ”myndighet” med uppgift att även arbeta med kultur som integration/inkludering och därigenom administrera och fördela ”kultursedlar” och ”ledsagarbiljetter”.

Kulturdelegationen föreslår en (återkommande) kulturarbetarkonferens för utbyte av idéer. Förslagsvis kan ett närmare samarbete med Åland event undersökas.

Barns och ungas rätt till kultur

Kulturdelegationen prioriterar fortsättningsvis barn och ungas rätt till kultur och kulturupplevelser med utgångspunkt i FN:s barnkonvention, som Åland godkände 1991 samt FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som Åland, genom Finlands ratificering av konventionen 2016, har förbundet sig till. (Ålands genomförande av FN konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, CRPD - Rapportering inför Finlands första periodiska rapportering År 2018)

Det pågående projektet Kreativa barn har som mål att ta fram modeller för hur barn och unga ska få likvärdig möjlighet att få ta del av skapande verksamheter under professionell ledning, oavsett kön, etnicitet, funktionsnedsättning, bostadsort eller socioekonomisk bakgrund.

Kulturdelegationen lyfter även fram möjligheten att satsa på att utveckla läroplansbaserad utbildning inom olika kulturområden som möjliggör vidare studier. En utveckling av Ålands musikinstituts verksamhetsområde kan vara en början.

Idag är digitalt förmedlade upplevelser och kultur en del av barn och ungas vardag. Kulturdelegationen anser det vara viktigt att hitta ett samspel mellan analog och digital kultur. Delegationen vill arbeta för barn och ungas möjlighet att ta del av samtida kulturupplevelser ”in real” för att berika och öka kännedomen och kunskapen om olika kulturuttryck men även som grund för personlighetsutvecklingen.

Inkludering

Över en tredjedel av Ålands invånare är födda utanför Åland. De flesta kommer från Finland och Sverige, men allt flera flyttar in från utomnordiska länder. Det finns inflyttade från sammanlagt 100 olika länder. (Källa ÅSUB)

Verkligheten behöver avspeglas både gällande representationen i kulturdelegationens sakkunnignämnder men även i tillgången till och information om kulturstöd.

Stöd som kulturdelegationen fördelar ska uppmuntra låga trösklar till evenemang samt ett brett utbud präglat av mångfald. Strategier för hur invånare med andra modersmål, socioekonomiskt utsatta grupper samt personer med funktionsvariationer kan beredas tillgång till kultur framarbetas i form av t.ex. kultursedlar och system som gör det möjligt att anlita ledsagare till olika evenemang. I arbetet ses möjligheten till samarbete med andra aktörer, över.

I enlighet med landskapsregeringens regeringsprogram (2019) är jämställdheten en grundpelare för förvaltningens arbete och nolltolerans mot alla former av diskriminering gäller.

Förbättrade arbetsvillkor för kulturarbetare

Kulturdelegationens arbete riktas till reglering av stöd riktade till konstnärer/kulturarbetare och föreningar samt att sprida kunskap och driva på utvecklingen genom att arrangera seminarier och diskussioner. Fortbildning och kursverksamhet för kulturarbetare.

Med Corona som erfarenhet

Ålands landskapsregering tar höjd för framtida plötsliga kriser genom en snabb och smidig beredskap. Informationsdelning ska vara enhetlig och tydlig samt delges så att den även når inflyttade.

Med erfarenheter från nu rådande coronapandemi kan det konstateras att många kulturarbetares försörjning till stor del är avhängig möjligheten att kunna uppträda för en publik. I situationer när vi begränsas av restriktioner är det viktigt att förmedling av kulturella upplevelser också kan anpassas till digitala medier. Här kan landskapsregeringen bistå genom att dels säkra att den tekniska kapaciteten finns, genom en väl fungerande infrastruktur men att även genom att ge kulturarbetare tillräcklig kunskap om hanteringen av digitala verktyg. Digital förmedling av kultur förutsätter att frågor kopplade till bl.a. upphovsrätliga ersättningar är tydligt reglerade.

För eventuella framtida plötsliga kriser kan ett särskilt anslag för krissituationer fonderas.

Förvaltning och utvärdering/uppföljning

Kulturdelegationens status renodlas så att ansvar och mandat tydliggörs och frikopplas från landskapsregeringen i form av en oberoende myndighet. Lagen om Ålands kulturdelegation ses över och moderniseras. Tillräckliga personella resurser garanteras. Kulturpolitikens effekter ska regelbundet följas upp. En utvärdering av delegationens fördelning av stipendier och understöd återkopplar till uttalade mål i det kulturpolitiska programmet.

ÅSUB engageras att göra regelbundna statistiska granskningar av områden som bl.a. ålänningarnas kultur- och fritidsvanor.

Framtiden

Kulturlivet måste säkras med hjälp av framsynta lagstiftningsinsatser för att bevara och stärka kulturlivet, ny och moderniserad lagstiftning för kulturdelegationen, kulturarvet, museerna och fornminnen. Nya finansieringssätt, samarbeten och samverkan med det omgivande samhället och verksamhetsområden på tvärs genom olika förvaltningar kan bli en möjlig lösning för att på sikt stärka finansieringen av kulturen.

Ålands Kulturdelegation ser att det är av stor vikt att ett nytt kulturpolitiskt program förankras och debatteras av kulturfältet för att få ett styrningsdokument som i möjligaste mån även involverar

fältet med kulturarbetare av alla slag, medborgare och beslutsfattare. För att få denna förankring genomförd avser delegationen att inleda med någon form av kulturpolitiskt seminarium, där inledningstalare/samtalsledare rekryteras externt för att få nya infallsvinklar och diskussioner.